

Мустанг-іноходець (скорочено)

Ернест Сетон-Томпсон

Ернест Сетон-Томпсон

Оповідання "Мустанг-іноходець"

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Мустанг – напівдикий кінь американських прерій.

Інохідь – спосіб пересування, при якому тварина ступає спершу обома правими ногами, а потім обома лівими.

I

Ковбой Джо Келоун розповідає приятелеві Скарту про те, як оглядав пасовища і побачив табун мустангів, серед яких був молодий жеребчик – природжений іноходець.

За рік ковбої вернулись до того куточка штату Нью-Мексіко і знов побачили там табунець мустангів. Темне лошатко вже виросло на вороного річняка з тонкими, стрункими ногами й лиснючими боками, і не один ковбой на власні очі бачив те диво: мустанг був справді іноходцем.

Джо задумав зловити жеребчика. Але ловити мустангів дуже важко, та й спіймані вони до останку лишаються дикими. Чимало скотарів стріляють в мустангів, бо ті не тільки марно спасають траву, а часто ще й знаджують за собою свійських коней, які швидко дичавіють і пропадають назавжди.

"Шалений" Джо Келоун знав коней наскрізь. Він казав, що у вороних конях неодмінно сидить чортяка. Тому Келоунів приятель не міг збагнути, навіщо Джо ловити вороного мустанга. Але того року Джо й нагоди такої не мав. Джо був звичайний ковбой, коров'ячий пастух, із платнею двадцять п'ять доларів на місяць. Мріяв про власне ранчо і власну худобу. Він мав уже й своє тавро і законне право затаврувати ним кожну худобину без тавра, яка йому трапиться. Проте кожної осені, одержавши платню за весь сезон, Джо їхав з товаришами до міста і прогулював гроші.

Табір того літа кочував на південь до річки Кенейдієн, а восени повернувся до гір Дона Карлоса, і Джо більше так і не побачив іноходця, хоч не раз чув про нього, бо про жеребчика почали говорити багато.

На Антилоп'ячих джерелах худоба пила воду. Це був єдиний водопій на багато миль навколо. Степ, або прерій, що далі на північ, був улюбленим пасовиськом вороного мустанга, але там паслось і багато черед рогатої худоби та кінських табунів з довколишніх ранчо. Найбільше було худоби з тавром "ЛФ". Фостер, управитель і співвласник ранчо придбав десяток напівкровних кобил – рослих, струнких, з очима, як у олениці. Одну з тих кобилиць держали в стайні, під сідло, але решта дев'ять,

вигодувавши лошат, утекли з загородки й тепер гуляли на волі. Вони дійшли до Антилоп'ячих джерел. І коли під осінь Фостер подався їх розшукувати, то справді знайшов усіх дев'ятох, але з ними був ще й вороний жеребець-мустанг. Кобили здичавіли при ньому і тікали з ним від Фостера та його напарника. Чоловіки цілий день ганялись вони за табунцем, і все марно. Іноходець не давав своїй сім'ї розбігтись і врешті зник із нею серед піщаних барханів на півдні. Скотарі на виморених конячках вернулись додому і присяглися помститися красеневі-мустангові.

А наш вороний красень, мандруючи по всій окрузі, скоро зманив до свого "гарему" ще з десяток кобил із багатьох табунів. Незабаром скотарі збагнули, що цей мустанг завдає їм більше збитків, ніж усе інше, разом узяте.

II

Був грудень 1893 року. Недавно прибувши до тих країв, я збирався вирушити фургоном із ранчо на Піньяветітосі до річки Кенейдієн. Прощаючись, Фостер сказав мені: "А коли вам трапиться нагода всадити кулю в того клятого мустанга, глядіть не схибте".

Тоді я вперше почув про інохідця, а вже дорогою випитав усю щойно розказану історію в Бернса, свого провідника. Мені закортіло побачити того знаменитого трилітка. Ми приїхали до Антилоп'ячих джерел, але не побачили й сліду іноходця та його табуна. Та наступного дня, коли ми перейшли річку Аламоса-Арройо і вже виїздили на хвилясту рівнину за нею, Джек Бернс помітив мустанга. Я побачив великого вороного мустанга, який був втіленим образом кінської краси й досконалості. Хоча Джек квапив мене стріляти, я зволікав, смикав замок рушниці; тоді він налаяв мене і вхопився за рушницю сам. Але я підбив цівку вгору, і рушниця "ненароком" вистрелила. Коні кинулись тікати. Я милувався силою та красою іноходця і нізащо не став би заради якихось там кобил псувати його лиснючу шкуру.

*Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу.*

III

Шалений Джо мріяв зловити мустанга. Тим більше, що за коня старий Монтгомері пообіцяв тисячу доларів готівкою.

Джо заліз у борги, роздобувши двадцят�ро добрих верхових коней, фургона з кухнею і на два тижні харчів для трьох чоловік: себе самого, свого напарника Чарлі та кухаря. А потім вирушив з Клейтона до Антилоп'ячих джерел. Мустан і його табун саме пили воду. Джо рушив до них, іноходець сполошився й повів свій табун геть. Джо мчав за ними чвалом, а тоді вернувся до фургона й наказав напарнику і кухарю їхати на південь, до річки Аламоса-Арройо. А сам подався на південний схід за мустангами. Знов під'їхав близько, коні побігли на південь. У цій погоні Джо замінив напарник.

Після вечері фургон, як було домовлено, переїхав до річки. Тим часом Чарлі переслідував табун. Коли смеркло, їх стало ще легше відшукувати, бо серед табуна була кобила білої масті. Вночі Чарлі спав, а зранку завдяки білій кобилі за півмилі

відшукав табун. Коли він наблизився, іноходець пронизливо заіржав і всі коні кинулись тікати. Вони звернули на захід, і до полудня, після кількох турів такої самої гри – втеча, погоня, зустріч, знов утеча, – опинились коло Бізонової скелі. Там уже був Джо. Чарлі подався до табору попоїсти й відпочити. А Джо змінив його. Він переслідував табун, хитро спрямовуючи його так, щоб він рухався по дузі великого кола, а фургон – навперейми, по хорді. Весь вечір, до пізньої ночі, їхав він за табуном, кобилиці почали стомлюватися. Переслідувачі давали змогу коням напиватися досхочу при кожній нагоді, бо напитому коню бігти важче.

Вдосвіта коні сповільнили біг і пішли ступою. Джо був дуже близько табунця. Чарлі змінив його. Увечері Чарлі дістав свіжого коня, і погоня тривала. Наступного дня кобили йшли, поспускавши голови. Четвертий і п'ятий день минули так само, табун знов опинився недалеко від Антилон'ячих джерел. Поки що все йшло так, як передбачалося. Погоня рухалась по великому колу, а фургон – по меншому. Табун вернувся до вихідної точки виморений, а переслідувачі – свіжісінькі й на свіжих конях. Табун цілий день не підпускали до водопою, а надвечір підпустили й дали кобилицям напитись донесхочу. Тепер для вмілих ковбоїв настала нагода кінчити тривалу погоню, бо обпитих коней, заляклих і задиханих, неважко було половити арканом і попутати одного по одному.

Але мустанг був швидким і бадьорим, як у перший день гонитви. Він весь час мотався круг табунця, спонукаючи кобил тікати далі. Та кобилиці знеслились. Джо міг зараз стріляти в мустанга, але йому таке не було в голові. Джо навіть питав себе, чи варто буде, спіймавши, віддати його за призначену винагороду. Бо ж такий жеребець сам являв собою цілий капітал: від нього могла піти порода інохідців.

Настав час кінчати гонитву. Джо осідлав найкращу кобилу. Він помчав прямо на мустанга, що був за якихось чверть милі від нього. Мустанг кинувся геть, а за ним Джо. Свіжий кінь Джо летів чвалом навпростець по степу, а попереду своєю знаменитою розмашистою інохіддю біг вороний мустанг. Але кобила Джо шурхнула копитом у борсучу нору й упала. Вона зламала праву передню ногу. Джо пострілом укоротив муку своїй легконогій і пішов назад до табору.

Усіх кобил Джо з Чарлі дбайливо пригнали їх до Фостерової загороди. Їм добре заплатили. Але Джо ще дужче закортіло стати власником вороного мустанга.

*Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.
Авторські права на переказ належать Укрлібу.*

IV

Кухарем у тій виправі був Томас Бетс. Ковбої називали його Старий Том Індичий Слід, бо на його таврі був зображений слід індіка.

Бетсові самому забаглося стати власником мустанга. Одного дня на ранчо, де він працював, завітав Білл Сміт, більш відомий під прізвиськом Білл Підкова, бо таке було його тавро. Він бачив інохідця, який спав, і хотів його зловити, але мустанг втік. Ця розповідь Білла підказала Бетсові нову ідею.

По обіді Бетс і Білл Підкова уклали спілку для нової спроби зловити інохідця й здобути обіцяну за нього винагороду, що зросла вже до п'яти тисяч доларів.

Антилоп'ячі джерела були, як і перше, постійним водопоем мустанга-інохідця. Рівень води там упав, і між смугою осоки та джерелом оголився широкий круг засохлої чорної багнюки. Там двоє спільників викопали яму, яку старанно прикрили жердинами, хмизом і землею. Мустанг ніби чув небезпеку і спустився до води другою стежкою. Коли він, як звичайно роблять коні, ще раз нахилив голову до води, Бетс і Сміт вискочили зі своїх ямок і прожогом вибігли на стежку позад нього, а коли кінь підвів горду голову, Сміт вистрелив з револьвера в землю за його задніми ногами. Тоді мустанг своєю знаменитою інохіддю рвонувся прямо до пастки. Але перескочив її і втік. Більше він не підійде до Антилоп'ячого джерела жодною з двох стежок.

V

Шаленому Джо ніколи не бракувало завзяття. Він заповзявся зловити мустанга, тож коли прочув, що й інші квапляться це зробити, то зразу почав здійснювати свій новий план. Джо придумав скористатися давнім способом "гонитви з підміною".

Терен, де гуляв іноходець, являв собою шістдесятимильний трикутник. Вважалося, що мустанг ніколи не покидає цих меж, і штаб-квартирою його весь час були Антилоп'ячі джерела. Джо добре знав ту місцевість і звички мустанга-інохідця.

Джо спромігся на двадцят� коней та п'ятьох верхівців. Коней, два тижні годованих зерном, розвели по місцях заздалегідь, кожного ковбоя навчено, як треба чинити, і послано на своє місце напередодні гонитви. А в призначений день Джо зі своїм фургонем виїхав на степ коло Антилоп'ячих джерел, отаборився віддалік в улоговинці й став чекати.

І ось нарешті з'явився мустанг, підійшов до води й напився. Коли виїхав Джо, мустанг гайнув навітікача. Почалася погоня, і Джо не шкодував ні острог, ні нагая. Біля бескиду Арріби стояли свіжі підмінні коні. Джо пересів і погнав слідом за мустангом. Ось уже попереду Аламоза-Арройо, свіжа підміна коней. Джо вихопив револьвера й став стріляти в землю. Збита кулями пилюка змусила інохідця звернути праворуч, до переправи. Вони спустилися до річки. Мустанг подався вбрід, а Джо сплигнув на землю. Кінь його був геть загнаний, бо пробіг тридцять миль, та й сам Джо знемігся. Очі його щеміли від солоної пилюки. Напівзасліплений, він махнув рукою підмінникові, щоб рушав за мустангом і гнав його прямо до Аламозького броду. Той помчав уперед на міцному, свіжому коні. На вороному вже виступала біла піна. Ребра його ходили ходором, він важко сапав – а проте біг і біг. І Том на Імбиреві начебто почав потроху наздоганяти його – а тоді знов відставати. Біля річки Аламози його змінив повий вершник на свіжому коні й завернув мустанга на захід. Вороний уже взявся бурими латками від мила й пилюки, але біг так само.

Згодом Джо знову летів слідом інохідця. Далеко на заході видніли гори Карлоса, і Джо знав, що там чекають люди зі свіжими кіньми. Туди й намагався спрямувати гонитву невгамовний переслідувач, але з якоїсь раптової примхи іноходець круто завернув на північ. Джо рушив наперейми, але мустанг перехопився через яр, і Джо

міг тільки податися слідом. І тоді почалась найтяжча частина погоні; безжальний до мустанга, Джо був ще безжальніший до свого коня й до себе. Сонце пекло, очі й губи вершника аж горіли. Єдиний шанс виграти був у тому, щоб загнати мустанга назад до Великого броду через Аламоса-Арройо. Трохи не вперше за весь час Джо помітив, що вороний також стомився.

Годину тривала погоня. Але вони таки повернули в бік Великого броду й дістались туди аж надвечір. Джо пересів на нового коня, а покинутий впав мертвий.

Перед бродом Джо умисне трохи відстав у погоні, сподіваючись, що вмилений мустанг теж нап'ється. Але кінь тільки раз сьорбнув, брьохнувся в річку, перебрів її й побіг далі. Коли їх бачили востаннє, вороний біг хоч і попереду, але Джо мчав за ним учвал зовсім близько, ледь рукою не дістати.

Уранці Джо вернувся до табору пішки. На розпити він відповідав скупко: восьмеро коней загнано до смерті, п'ятеро ковбоїв геть виморились, а незрівнянний іноходець, живий і здоровий, гуляв на волі. Більше Джо не пробував ловити інохідця.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

VI

У тій виправі старий Індичий Слід був кухарем. Він сказав собі, що мустанг буде його.

Іноходець став ще дикіший. Але від Антилоп'ячих джерел не відбився. Туди мустанг приходив опівдні майже щодня і, пильно розгляdivшись довкола, спускався до води напиться.

Усю зиму він прожив самотньо. Ось на це й розраховував Індичий Слід. Один з його приятелів мав гарну гніду кобилчину, і старий Том вирішив, що вона якраз підходить для його задуму. Взявши з собою якнайміцніші пута, два аркани, лопату та дебелий пакіл, він сів на кобилу й поїхав до знаменитих джерел.

Був свіжий ранок, безсніжна зима в тих краях уже минулась, наставала весна. Том припнув гніду кобилу попастись. Яма, яку він колись викопав на стежці, була повна смердючої води. Поряд з ямою тварини вже протоптали нову стежку до водопою. Том нагледів купину осоки над рівною зеленою площадкою, спочатку міцно забив там накіл, потім викопав ямку, у якій мав сховатися. Тоді вкоротив припону кобилчині так, щоб вона тільки-тільки могла рухатись, а потім розіклав на землі між нею й собою аркан, другий кінець його прив'язав до пакола, сам заховався.

Чекав він довго, та близько полудня на закличне іржання кобили відгукнувся уславлений мустанг. Він підбіг на її заклик ближче, але завагався. Пританцьовуючи, він підбіг ще ближче. Ось він уже торкнувся мордою до морди Соллі. Він гарцював круг кобилки, поки його задні ноги опинились у підступному кільці з мотузки. Том смикнув за другий кінець, зашморг затягся – мустанг був спійманий. Том накинув йому на ноги ще один виток.

Мустанг рвонувся геть, але короткий мотуз натягся, і він упав. Почварна, низенька,

згорбатіла постать старого Тома вискочила з ямки, щоб довершити перемогу над великим, прекрасним створінням. Том накинув ще один аркан на передні ноги, іноходець упав і за мить уже лежав на землі зв'язаний. Він борсався, поки не знесилів, тіпаючись, ніби в риданні, і по морді в нього котилися сльози.

Том стояв поблизу й дивився, якась дивна нехіть опанувала старого ковбоя. Він тремтів усім тілом і якусь хвилину не міг робити нічого. А потім осідлав Далілу, взяв ще один аркан, обв'язав ним шию мустангові й примотував мотузку до сидла, щоб кобила підтримувала мустангові голову, поки він надягатиме на нього пута. Том згадав дуже важливу річ: за законами Заходу дикий мустанг стає власником першої людини, котра позначить його своїм тавром. Том не мав тавра, тому скинув підкову своєї кобили, розпалив багаття, розжарив до червоного один кінець підкови і накреслив нею на лівому плечі мустанга індічий слід.

Лишилось тільки відвести його додому. Том вів бранця на північ, до річки Піпьяветітос. Але дикий кінь не хотів іти, не піддавався. Він шалено стрибав, силкувався вирватись. То був безперервний жорстокий двобій; лиснючі боки мустанга вкрились густим темним милом, крізь яке проступала й кров. Він падав безліч разів, знесилився тяжче, ніж за цілий день безнастанного бігу. Вихаркувана піна теж забарвилася кров'ю. А переможець, безжальний, владний і холодний, тяг і тяг його далі. Вони вже спустилися схилом до яру, борючись за кожний крок, і опинились над виярком, по дну якого стежка спускалась у яр. Там був єдиний перехід через річку.

Звідти вже видніли перша загорода й будинок ранчо. Том тріумфував, але мустанг зібрав останні сили для ще одного відчайдушного ривка. Він рвонувся трав'яним схилом угору, геть від стежки, не зважаючи на свист аркана позаду, на постріл у повітря. Вище, вище, на найкрутіший бескид, а тоді стрибок у повітря й політ униз, униз, із двохсотфутової висоти – і він упав на каміння внизу, безживний... але вільний.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.